

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО *i* БІБЛІОГРАФІЯ

29 | 89



МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ

**БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО
I
БІБЛІОГРАФІЯ**

Республіканський
міжвідомчий
науково-методичний
збірник

Заснований у 1964 р.

В И П У С К 29

Харків
Видавництво «Основа» при Харківському
державному університеті
1989

Список літератури: 1. Бученков А. М. Советское краеведческое библиографоведение. М., 1984. 222 с. 2. Библиография художественной литературы и литературоведения: Учебник для студ. ин-тов культуры, пед. вузов и ун-тов/Под ред. С. А. Трубникова. М., 1985. 335 с. 3. Герасименко В. [Рец.]//Рад. літературознавство. 1971. № 2. С. 88—90; Низовий М. А. Українські революційні демократи і бібліографія//Бібліотекознавство і бібліогр. 1972. С. 131—133. — Рец. на кн.: Корнейчик И. И. Украинские революционные демократы и библиография. М., 1969. 144 с. 4. Каганов И. И. Капитальное исследование//Сов. библиогр. 1972. № 2. С. 92—96; Паравійчук А. Нариси з історії української бібліографії//Арх. України. 1972. № 6. С. 87—89; Сарбей В. Шляхи української бібліографії//Вітчизна. 1973. № 3. С. 206—210; Сороковська С. В., Герасименко В. Я.//Укр. іст. журн. 1972. № 9. С. 136—139. — Рец. на кн.: Корнейчик И. И. Історія української бібліографії: Дожовтневий період: (Нариси). Х., 1971. 374 с. 5. Красівський О.//Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. 1962. № 2. С. 88. — Рец. на кн.: Корнейчик И. И. Розвиток бібліографії на Україні: Лекція для студентів-заочників. Вип. 1—5. Х., 1961. 6. Лауфер Ю. М. Теорія і методика совєтської літературної бібліографії: Історичн. очерк. М., 1978. 240 с. 7. Машкова М. В. Історія національної бібліографії в союзних і автономних республіках//Сб. матеріалів по бібліогр. і книговедєнню. Вип. 2. Розвиток нац. бібліогр. в союзних і автономних респ. Л., 1973. С. 22—29. 8. Рева Н. М. Бібліографія української художньої літератури та літературознавства: Навчальний посібник для студентів бібл. фак. ін-тів культури. К., 1979. 232 с. 9. Сороковська С. В. Українська радянська історична бібліографія. К., 1980. 122 с. 10. Переслегіна Э. В. Ітоги 50-й сесії ИФЛА//Сов. бібліогр. 1985. № 2. С. 91—93. 11. Українська радянська бібліографія: Навчальний посібник для студентів ін-тів культури. К., 1980. 264 с.

Надійшла до редколегії 28.01.88

В статтє освєщєтєся научная и педагогическая деятельность доцента Харьковского государственного института культуры И. И. Корнейчика (1924—1974 гг.), внесшего существенный вклад в развитие советского краеведческого библиографоведения и истории украинской библиографии.

ХРОНІКА

Бібліотечний факультет ХДІК

— 1925 р., 13 вересня. Рада Народних Комісарів УРСР прийняла постанову про відкриття в 1925/26 навчальному році в Харківському інституті народної освіти факультету політичної освіти (факполітосвіти) з міським і сільським відділами. Завдання нового факультету — підготовка висококваліфікованих працівників позашкільної освіти.

— 1927 р. Міський і сільський відділи ліквідовано. Створені замість них шкільно-курсове і бібліотечне відділення готують організаторів політосвітньої роботи (завклубів, завсельбудів, робітників округових та районних інспектур політосвіти). Студенти здобувають кваліфікацію організатора бібліотечної роботи та кваліфікованого бібліотекаря. Строк навчання на факультеті — чотири роки.

— 1929 р., 9 липня. За постано-

вою колегії Наркомосвіти від 20 травня і Раднаркому УРСР від 9 липня факполітосвіти реорганізовано в Харківський інститут політичної освіти (ХІПО). Додатково відкрито музейно-екскурсійний відділ.

— 1930 р., серпень. Інститут політосвіти перейменовано в Харківський інститут комуністичної освіти (ХІКО).

— 1931 р. ХІКО перейменовано у Всеукраїнський інститут комуністичної освіти (ВУІКО). В його складі — сім факультетів: бібліотечний, книгорозповсюдження, шкільно-курсовий, музейний, екскурсійний (туристичний), атеїстичний та агітмасовий з профспілковим і колгоспним відділами.

— 1931 р. Інститут розпочав підготовку науково-дослідницьких кадрів. В аспірантурі навчається понад 60 чол.

— Кінець 20-х — початок 30-х років. Інститут відвідують керівники партії і члени уряду України — Г. І. Петровський, В. Я. Чубар та ін. Вони знайомляться з життям інституту, беруть участь у роботі партійних зборів.

— 1930 р. Зустріч викладачів і студентів інституту з Н. К. Крупською. Пізніше відбулося ще дві зустрічі з Н. К. Крупською і М. І. Ульяною.

— 1934 р., 24 січня. Нарком освіти УРСР видав наказ № 45 про відкриття вечірнього бібліотечного факультету ВУІКО з навчанням без відриву від виробництва.

— 1934 р., вересень. У Києві розпочалося навчання на аналогічному вечірньому факультеті (філіал ВУІКО).

— 1935 р. ВУІКО перейменовано в Український інститут комуністичної освіти (УІКО).

— 1935 р., 1 липня. Раднарком УРСР ухвалив реорганізувати УІКО в Український бібліотечний інститут з двома факультетами: підготовки працівників масових бібліотек та бібліотек для дітей. Пізніше УБІ перейменовано у Харківський державний бібліотечний інститут (ХДБІ).

— Наприкінці 30-х років у ХДБІ було створено три факультети: бібліотекознавства, бібліотек для дітей і юнацтва, бібліографії. Розпочав роботу заочний відділ (організовано філіали в Києві й Одесі).

Підготовка наукових кадрів здійснювалась із спеціальностей: методика роботи з читачами, література для дітей та бібліографія.

— 1940 р. ХДБІ випустив перший том наукових записок. В інституті почали практикуватися щорічні наукові конференції, на яких викладачі доповідали про результати своєї роботи.

— 1941 р., травень. Кафедра бібліотекознавства провела науково-методичну сесію, на яку були запрошені представники Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна, Публічної бібліотеки ім. М. Є. Салтиково-Шчедріна, бібліотеки Академії наук УРСР, усіх обласних бібліотек України, вищих бібліотечних закладів Москви й Ленінграда. Функціонувало під керівництвом ви-

кладачів шість студентських наукових гуртків.

— 1941 р., 26 червня. На фронт вирушила перша група добровольців у складі 20 студентів-комсомольців. У роки Великої Вітчизняної війни віддали своє життя викладачі та студенти інституту І. Рогоцький, Д. Рутковський, М. Котляревський, Ф. Пилипенко, П. Ф. Пяткович (комісар одного з партизанських загонів на Харківщині) та ін. Більшість із учасників війни удостоєні високих урядових нагород, трьом колишнім студентам Г. Балицькому, Л. Павлюченко і І. Філіповському — присвоєно звання Героїв Радянського Союзу.

— 1941 р., 10 вересня. Згідно з наказом народного комісара освіти УРСР ХДБІ повинен був евакуюватися в Кизил-Орду, Казахської РСР і працювати там при ХДУ ім. О. М. Горького на правах окремого факультету. Через відсутність викладачів спеціальних дисциплін і належної матеріальної бази інститут тимчасово припинив свою діяльність.

— 1943 р., 13 жовтня. За постановою РНК УРСР при Харківському педагогічному інституті ім. Г. С. Сковороди був відкритий бібліотечний факультет, який готував працівників масових бібліотек.

— 1944 р., жовтень. У педінституті створено кафедру бібліотекознавства, організовано бібліотечний кабінет.

— 1946 р., березень. Відновило роботу заочне відділення факультету.

— 1947 р., 1 червня. Рада Міністрів УРСР зобов'язала Комітет у справах культурно-освітніх установ відновити Харківський державний бібліотечний інститут із заочним відділенням у складі трьох факультетів: бібліотекознавства, бібліографії та дитячих і юнацьких бібліотек.

— 1947/48 навчальний рік. На першому курсі стаціонару навчалось 250 студентів, на заочному відділенні — 300 чол.

— 1950 р., вересень. З метою підготовки організаторів-методистів клубної роботи і викладачів клубної справи для технікумів культурно-освітньої роботи в інституті відкрито відповідний факультет з набором на перший курс 60 чол.

— 1951 р., червень. Після десяти

тирiчної перерви iнститут випустив першу групу працiвникiв для дитячих бiблiотек.

— 1954 р. Факультети бiблiотекознавства i бiблiографiї об'єднанi в єдиний бiблiотечний факультет, який готував працiвникiв для масових i наукових бiблiотек. Через рiк відбулося ще одне укрупнення: факультет бiблiотек для дiтей об'єднався з бiблiотечним на правах вiддiлення.

— 1956 р. У зв'язку з збiльшенням кiлькостi заочникiв (у 1947 р.— 350, у 1956 р. — близько 2300), у Харковi, Києвi та Львовi були утворенi консультацiйнi пункти, згодом у Києвi та Львовi замість них вiдкрито фiлiал ХДБІ.

— 1956/57 навчальний рiк. Викладацький колектив ХДБІ нараховував 89 чол., серед них — 28 доцентi та кандидати наук.

Спеціальні кафедри поповнили практики: Д. Д. Тараманов, С. І. Бондарев, Т. П. Комисаренко, Л. І. Котецько; кандидати педагогічних наук М. С. Демченко, В. Т. Витязков, І. І. Корнейчик (після закінчення аспірантури в Московському бібліотечному інституті); недавні випускники: С. О. Велігодська, Т. О. Скрипник, Д. А. Кумок, З. В. Гімалдінова, М. П. Савасько і ін. Вони працювали лоруч з педагогами старшого покоління — викладачами і випускниками факполітосвіти ХІПО, ХІКО і ВУІКО — кандидатами наук Н. Я. Фрідвєвою, Е. К. Матвієнко, О. А. Майбородою, Р. В. Гуревич, С. М. Борисовою.

— 1964 р. ХДБІ перейменовано в Харківський державний інститут культури. Йому доручено готувати бібліотекарів і бібліографів вищої кваліфікації, організаторів і методистів клубної справи, керівників колективів художньої самодіяльності.

Започатковано випуск двох міжвідомчих збірникiв: «Бiблiотекознавство i бiблiографiя» i «Культурно-освітня робота».

— 1966/67 навчальний рiк. Створено кафедри технічних бібліотек та наукової інформації і книгознавства. Тепер факультет мав такі вiддiлення: масових i наукових бiблiотек, дитячих бiблiотек, технічних бiблiотек, книгознавства.

— 60—70-ті роки. Кафедри поповнились 15 викладачами з ученими ступенями та званнями, 11 з

них пiдготували дисертацiї в стiнах iнституту, в тому числi Є. П. Тамм, Т. О. Скрипник, Л. І. Коломійченко та iн.

— 1970 р. За підсумками республiканського змагання вузiв УРСР, присвяченого 100-рiччю вiд дня народження В. І. Ленiна та 50-рiччю ВЛКСМ Міністерство вищої i середньої спецiальної освiти УРСР, ЦК ЛКСМУ та Укрпрофрада визнали iнститут переможцем i нагородили Червоним Прапором (на вiчне зберiгання) i грошовою премiєю.

— 1971 р. На бiблiотечному факультетi розпочалася пiдготовка спецiалiстiв для соцiалiстичних країн i країн, що розвиваються (Азiї i Африки).

— 1976/77 навчальний рiк. Здiйснено перехiд на новий навчальний план, який передбачав пiдготовку бiблiотекаря-бiблiографа широкого профiлю iз спецiалiзацiєю за галузевими комплексами лiтератури i бiблiотечно-бiблiографiчними функцiями. Запроваджено шість галузевих спецiалiзацiй (бiблiотекознавство i бiблiографiя: суспiльно-полiтичної лiтератури, художньої лiтератури i лiтератури з мистецтва, дитячої лiтератури, природничонаукової, технiчної i сiльськогосподарської лiтератури).

— 1977 р. Згiдно з постановою ЦК КПРС i Ради Мiнiстрiв СРСР «Про заходи по полiпшенню пiдготовки спецiалiстiв та удосконаленню керiвництва вищою i середньою спецiальною освiтою в країнi» на базi iнституту створено другий в СРСР (пiсля Ленiнградського iнституту культури) факультет пiдвищення квалiфiкацiй (ФПК) викладачiв спецiальних дисциплiн культурно-освітнiх училищ УРСР, Молд. РСР, Середньої Азiї.

— 1979 р. Iнститут нагороджено Почесною грамотою Президiї Верховної Ради УРСР за багаторiчну успiшну роботу по пiдготовцi висококвалiфiкованих спецiалiстiв та в зв'язку з п'ятидесятирiччям з часу заснування.

Групи викладачiв присвоєно почеснi звання: заслуженого працiвника вищої школи УРСР — П. Т. Бондаренко, А. Л. Оприщенко, Г. Й. Чернявському; заслуженого працiв-

ника культури УРСР — Б. П. Іщенко, Є. П. Тамму.

Нагороджено Грамотами Президії Верховної Ради УРСР С. А. Велигодську, С. І. Волкову, К. М. Лойко.

— 1983/84 навчальний рік. На бібліотечному факультеті уведено новий учбовий план. Тут, як і в плані 1976 р., лишається той же напрямок підготовки бібліотекарів-бібліографів вищої кваліфікації, але знято функціональну підготовку, переглянуто склад загальноосвітніх і спеціальних дисциплін, розподіл часу за видами занять тощо.

— 1984 р. Інститут нагороджено перехідним Червоним Прапором Міністерства культури УРСР і Українського республіканського комітету профспілок працівників культури за успішне виконання планових завдань 1983 р., поліпшення якості підготовки спеціалістів, підвищення ефективності наукових досліджень, зміцнення матеріальної бази і досягнення високих показників у республіканському соціалістичному змаганні вузів Міністерства культури УРСР.

— 1986 р. На заочному відділенні запроваджено скорочену підготовку бібліотечних працівників на базі середньої спеціальної освіти.

— Середина 80-х років. За минуле десятиріччя відбулися певні зміни в науковій роботі, яка спрямовувалася на дослідження комплексних міжкафедральних і кафедральних проблем. Науковцями вивчено такі актуальні теми: «Бібліотечно-бібліографічне обслуговування читачів в умовах централізації», «Бібліографія бібліографії України (Бібліографія бібліографії Української РСР)», «Оптимізація системи каталогів обласних юнацьких бібліотек УРСР» тощо. Одержані матеріали досліджень активно використовуються викладачами в навчальному процесі, при підготовці дисертацій, статей, інструкцій, складанні бібліографічних посібників. Уперше в республіці видано «Бібліографічні посібники УРСР. 1976—1980 рр.» (Х., 1985), розроблено положення «Система каталогів і картотек обласних юнацьких бібліотек УРСР» та ін.

Викладачі спеціальних кафедр факультету розробляють наукові проблеми: «Інформаційно-бібліографічна діяльність ЦБС», «Система

пропаганди бібліотечно-бібліографічних знань в бібліотеках і шляхи її удосконалення», «Бібліотечне забезпечення трудового колективу як осередка суспільства», «Бібліотечно-бібліографічне забезпечення трудового виховання і профілізації учнів», «Фонд краєзнавчої літератури в системі фондів універсальної наукової бібліотеки», «Ефективність використання технічних засобів у ЦБС».

— Друга половина 80-х років. За останні 15 років викладачі факультету підготували 12 навчальних посібників та велику кількість методичних видань з бібліотечно-бібліографічних дисциплін: Вовченко І. О. «Історія української радянської бібліографії» (Х., 1977), «Организационно-методическое руководство библиотеками в условиях централизации» (Х., 1980), Колосова Н. Ф. «Организация технической библиографии в СССР и библиографическое обеспечение» (Х., 1986), Карачинська Е. Т., Удалова В. К. «Предметизация произведений печати. Предметный каталог» (Х., 1987) та ін.

За минуле десятиріччя сталися значні зрушення в діяльності СНТ бібліотечного факультету. Студенти беруть участь в обласних, республіканських і всесоюзних конкурсах. Лише за 1983—1987 рр. вони одержали 6 дипломів переможців республіканського конкурсу. Гуртківці залучаються до досліджування кафедральних проблем. Унаслідок такої співдружності викладачів і студентів підготовлено сумісні праці. Протягом 1983—1987 рр. опубліковано понад 10 сумісних статей і тез доповідей.

— 1987 р. За час свого існування на стаціонарному відділенні факультету підготовлено понад 10 тис. бібліотекарів-бібліографів вищої кваліфікації. Заочним відділенням протягом двох п'ятирічок (10-ї й 11-ї) випущено 2530 спеціалістів.

На факультеті підготовлено 129 спеціалістів з країн Азії і Африки. Вони успішно працюють на батьківщині в національних бібліотеках, науково-дослідних інститутах, обіймають відповідальні посади в державному апараті, беруть участь у підготовці національних кадрів.

В інституті навчаються 26 студентів із 12 зарубіжних країн —

Болгарії, СРВ, Іорданії, Кампучії, Конго, Нігерії, Сирії, Сьєрра-Леоне, Нігера, Нікарагуа, Бурунді, Ефіопії.

— 1989 рік. Інститут готує спеціалістів на двох факультетах: бібліотечному і культурно-освітньої роботи. Підготовка ведеться у двох формах: стаціонарна (з строком навчання 4 роки) і заочна (4 роки на базі середньої спеціальної освіти і 5 років).

Навчально-виховний процес на факультеті забезпечують 109 викладачів, серед яких є відомі бібліотекознавці і бібліографознавці. На 5 спеціальних кафедрах (бібліотекознавства, бібліотечних фондів і ка-

талогів, загального бібліографознавства і книгознавства, галузевого бібліографознавства, інформації і технічних засобів бібліотечної роботи) працює 55 викладачів, з них 52,7 % мають учені ступені і звання.

На сучасному етапі колектив факультету, керуючись рішеннями Комуністичної партії і Радянського уряду про перебудову вищої школи, здійснює комплекс заходів, спрямованих на подальше піднесення якості підготовки бібліотечно-бібліографічних кадрів, наближення навчання до практики бібліотечної роботи.

Т. П. Самійленко, канд. пед. наук